

UNIVERZITA KARLOVA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK OPONENTA RIGORÓZNÍ PRÁCE

(uznání práce diplomové za rigorózní)

Jméno diplomanta:	Mgr. Vojtěch Podliska
Téma práce:	Dohoda o vině a trestu jako nástroj ochrany práv obviněného
Rozsah práce	Celkem 127 stran (z toho 107 stran vlastního textu)
Datum odevzdání:	4. 12. 2024
Zpracovatel oponentského posudku k uznání práce za rigorózní	JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu

Autor napsal původně diplomovou práci, kterou nyní žádá uznat za rigorózní, na téma dohody o vině a trestu. Dohoda o vině a trestu (dále též jen DVT) je v českém právním prostředí stále poměrně nový způsob vyřízení trestní věci, který ale od samého počátku nesplňoval původní záměry zákonodárce týkající se počtu takto vyřizovaných věcí, významného urychlení řízení apod. Též na základě požadavků aplikační praxe (reprezentované Nejvyšším soudem spolu s Nejvyšším státním zastupitelstvím a po sérii seminářů k propagaci tzv. odklonů, mezi něž v širším smyslu bývá řazena i dohoda o vině a trestu) zákonodárce přijal změny právní úpravy (zákonem č. 333/2020 Sb.), aby došlo ke znatelnému navýšení počtu uzavíraných dohod o vině a trestu. Je však třeba zároveň uznat, že jde o institut navýsost problematický, který není vlastní kontinentálnímu systému vycházejícímu z tradice inkvizičního trestního řízení, přesto na druhou stranu v praxi jiných států (a to i těch na kontinentu) velmi dobře funguje. Je proto namístě i při úvahách o rekonstrukci českého trestního procesu se jím zabývat, průběžně vyhodnocovat také stávající změněnou právní úpravu, při jejíž četnější aplikaci nepochybně vyvstanou i další teoretické i praktické problémy. Jde tak o téma velmi vhodné pro vědecké zpracování, a to i v rámci kandidátské práce, zvláště pak, je-li zaměřena na ochranu práv obviněného.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

- teoretické znalosti – byly potřeba znalosti zejména z oboru trestního práva procesního a ústavního, popř. též z kriminalistiky, příp. dalších doprovodných věd kriminálních, ale též takových věd, jako je právní teorie a filozofie, psychologie apod.,
- vstupní údaje a jejich zpracování – autor se měl zabývat současnou právní úpravou naší i

zahraniční, k tomu měl zohlednit současnou i dřívější judikaturu i odbornou literaturu, vhodné se jeví využití statistických dat,

- použité metody – odpovídají tématu, autor provedl nejen analýzu současné české právní úpravy, ale představil i teoretická východiska, jak jsou zmiňována u nás i v zahraničí, zmínil i zahraniční aplikační praxi (z hlediska metodologického jsou zastoupeny zejména metoda deskriptivní, komparativní, ale i analytická a syntetická metoda).

3. Formální a systematické členění práce

Po formální stránce má práce náležitosti kladené na rigorózní práce na PFUK, uspěla i jako práce diplomová. Kromě nečíslovaného úvodu autor rozdělil práci do 10 číslovaných, dále bohatě vnitřně členěných kapitol (poslední číslovanou kapitolou je závěr, což působí poněkud zvláště, pokud úvod číslovan není). Autor nejprve čtenáři obecně představil odklony a alternativní řešení trestních věcí, aby na to navázal obecným pojednáním o dohodovacím řízení, v němž zmínil jeho klady i zápory, historii tohoto institutu v České republice apod. Ve třetí kapitole představil aktuální českou právní úpravu probíraného institutu. Ve čtvrté kapitole pojednal o roli soudů při sjednávání a schvalování DVT. V páté kapitole pojednal o opravných prostředcích (zde je název kapitoly poněkud neúplný, protože je zaměřen jen na odvolání, coby řádný opravný prostředek proti odsuzujícímu rozsudku, jímž je schválena DVT, a stížnost proti usnesení o odmítnutí či zamítnutí návrhu na schválení DVT). Šestá kapitola je zaměřena na tzv. skupinové věci (neboli trestní řízení proti více obviněným), zjevně opět ve spojitosti s uplatněním institutu DVT (a to jen ohledně některých obviněných), ač to z názvu opět nevyplývá. Podobně neúplný název obsahuje i kapitola sedmá, zaměřená na „dobrovolnost uzavření“ (míněno opět DVT, a to zřejmě jen pokud jde o obviněného). Osmá část je nazvána praktická část, opět nejde o název zcela šťastný, není jasné, zda je míněna kazuistika, kterou ale autor využíval hojně i v předešlých kapitolách, či jde o jiné pojednání (např. návod, jak nejlépe sjednat a napsat dohodu o vině a trestu apod.), ve skutečnosti jde o pojednání o statistických údajích o využívání DVT v aplikační praxi (dílem též s rozбором důvodů pro odlišnosti ve statistických údajích, zejména jde-li o jednotlivá období či o regiony). Devátá kapitola je věnována návrhům na změnu právní úpravy. Desátá kapitola (tj. zařazená do číselné řady) je závěrem práce. Obecně proti formálnímu a systematickému členění práce nemám zásadních výhrad, autor jde od obecného ke zvláštnímu, institut obecně představí, teprve posléze se věnuje dílčím specifickým aspektům. Drobné výhrady mám proti některým názvům kapitol, které jsou neúplné či příliš široce vymezené, ač reálně je zamýšlen obsah užší.

4. Vyjádření k práci

Práce důvodně uspěla jako diplomová, rozsahem, do značné míry hloubkou a stylem zpracování odpovídá práci rigorózní. Autor v práci propojuje teoretické poznatky získané při studiu a praktické poznatky z aplikační praxe. Nebojí se přitom prezentovat své názory, které se někdy odlišují od jím uznávaných autorit, jindy s nimi zase vyslovuje souhlas. V tomto směru lze práci akceptovat i jako rigorózní. Autor podal ucelené pojednání o zvoleném tématu, byl si vědom širší problematiky a soustředil se na vybrané problémy. V zásadě si byl vědom různých možností řešení dílčích otázek, z nichž se k některému odůvodněně přikláněl. Práci proto jako celek hodnotím kladně.

Dále však zmíním některé drobné výhrady, kterých by se autor při dalším vědeckém působení měl vyvarovat, resp. doporučení, která by podle svého uvážení mohl následovat.

Je jistě správné, že autor prezentuje své názory na různé situace, které mohou v aplikační praxi nastat, stejně tak že neváhá připojit vlastní názor. Je pochopitelné, že u zvoleného tématu bude

kontroverzních názorů velké množství, ať již jde o celý institut či jen jeho dílčí aspekty. Místy bych si rád přečetl názor autora na ten který problém, ovšem byl jsem odkázán na jiné práce s tím, že se autor více otázce nehodlá věnovat (aniž by alespoň nastínil vlastní řešení problematické otázky). Místy jsem v práci našel některá vyjádření míněná zřejmě opačně, než bylo řečeno (např. na str. 16 – zřejmě míněno s ohledem na další text, že čím vyšší je pravděpodobnost odsouzení, tím nižší a nikoli vyšší „sleva“ na trestu má být obviněnému poskytnuta), vyjádření mírně zjednodušující (např. že předseda senátu rozhoduje, zda bude zahájeno jednání o sjednání DVT - str. 64), nepřesná a nevhodně personifikující (např. že soustava státního zastupitelství si je „vědoma“ na str. 88; podobně že nejvyšší státní zastupitelství si je „vědomo“...).

Některé prezentované názory jsou mi blízké, jiné nikoliv, což je pochopitelné. Místy bych ale očekával další hlubší argumentaci. Tak např. bych rád četl další argumenty k otázce problematiky nejzazšího momentu, do kdy lze v trestním řízení sjednat DVT, proč autora neuspokojuje vyslovený závěr Nejvyššího soudu vycházející mimo jiné též ze systematického výkladu, že se tak má činit na počátku hlavního líčení, čemuž navíc zřejmě odpovídá i výklad historický (s ohledem na záměry spojované s novelizací – text připravován v rámci prací na rekonstrukci a následně upravovaný úzkým okruhem odborníků z Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství, který následně byl bez věcného posunu akceptován a předložen jako poslanecký návrh); samozřejmě lze předložit více argumentů pro i proti této verzi, některé autor zmínil, ovšem ne zcela přesvědčivě je prezentoval (např. oporou opačného názoru může být ušetření prostředků a dalšího procesu při sjednání DVT i v pozdější fázi, čímž se může ušetřit na dalším následujícím opravném řízení např. před dovolacím soudem, popř. na dalším řízení po možném zrušení rozhodnutí a vrácení věci k dalšímu řízení soudům nižších stupňů; zde ovšem autor spíše toto ušetření popíral, přednost viděl spíše jen v akceptaci viny a trestu obviněným). Přitom ale například může mít připouštění možnosti sjednání DVT v pozdějších fázích i vliv na ochotu obviněného ji sjednat dříve (např. na počátku hlavního líčení), což se i týká výzkumné otázky (a též principu *nemo tenetur se ipsum accusare*).

Doporučil bych též více vážit prezentované názory v citovaných rozhodnutích a přísněji (s ohledem na vliv na aplikační praxi) rozlišovat, zda jde o rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek či nikoli (pak též, nakolik jde o rozhodnutí Nejvyššího soudu či soudů nižších článků soudní soustavy, jde o konečné meritorní rozhodnutí, které bylo akceptováno i v pozdějších fázích soudy vyšších článků soudní soustavy apod.). Autor takové publikované rozhodnutí zřejmě (aniž by to v práci vysvětlil) označuje tak, že jde o rozhodnutí „publikované pod č. R xx/yyyy tr.“, což neodpovídá žádné citační normě (správně se má citovat konkrétně označené rozhodnutí jeho formou, soudem, dnem a spisovou značkou, což autor činí, s tím, že bylo „uveřejněno pod č. xx/yyyy Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek“ (což pro účely práce lze i zkrátit např. na Sb. rozh. tr., jak to hojně činí sám Nejvyšší soud, který ji vydává), anebo případně jiné sbírky (např. soukromých sbírek vydávaných nakladatelstvím C. H. Beck), od nichž je třeba odlišovat. Ostatně práci s judikaturou považuji za slabší stránku předložené práce (přece jen pouhých 11 rozhodnutí, s nimiž autor pracoval, není zcela dostatečných), autor navíc nerozlišuje kvalitu rozhodnutí, zda prošly předložené názory testováním a byly široce akceptovány (např. jedno takové významné rozhodnutí - usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021, které se vyjadřovalo i ke sporné otázce, do kdy lze sjednat DVT, bylo sice navrženo k publikaci, ale nebylo trestním kolegiem akceptováno; podobně dopadla i některá další rozhodnutí s mnohdy revolučními názory, které zpravidla nebyly akceptovány již evidenčním senátem Nejvyššího soudu).

Doporučil bych též větší pozornost věnovat stylistice. Místy se zdá, že autor až příliš sklouzává k jistému žargonu, který by bylo vhodné nahradit přesnou odbornou terminologií a populárně naučný styl stylem odborným. Také by bylo dobré věnovat pozornost terminologii (např. v případě ukládání trestu je třeba se vystříhat pojmů jako „udělit“, „obdržet“ či „dostat“ trest;

nahradit nespisovný tvar „stádium“ za spisovné „stadium“; bohužel někdy jde i o obsahově chybnou terminologii – např. autor mezi subjekty trestního řízení zařazuje i obhájce, který zastupuje obviněného při sjednání DVT, v takovém případě ale jistě subjektem není, neboť neuplatňuje vlastní práva).

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce představit dohodu o vině a trestu a její vliv na práva obviněného byl splněn.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Nebylo zjištěno, že by práce byla plagiátem jiných prací (za využití elektronické analýzy). Autor použité zdroje řádně vyznačoval.
Logická stavba práce	Práce je členěna do kapitol a podkapitol (viz výše).
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Seznam literatury je vcelku obsáhlý, zahrnuje základní literaturu a vybrané monografie. Autor využíval i cizojazyčné zdroje (anglicky psané). Autor též vhodně využíval i poznámkový aparát. Autor citoval jednotným způsobem založeným na citačních normách.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka analýzy je též nadstandardní.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Také úprava práce je řádná a pěkná, jednotlivé kapitoly a podkapitoly jsou dobře vyznačeny, stejně tak je text členěn do odstavců. Autor v práci využíval i tabulky a grafy, kterými práci obohatil.
Jazyková a stylistická úroveň	Z hlediska jazykového a stylistického je práce na dobré úrovni (k výhradám viz výše).

7. Doporučení / nedoporučení práce k uznání. Doporučuji práci uznat jako rigorózní.

V Praze dne 1. 2. 2025

JUDr. Jiří Říha, Ph.D.
oponent